

ÜLKƏR ABBASBƏYLİ*

MÜASİR ƏDƏBİ DİLİN FORMALAŞMASI

Məqalədə Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi statusu, tədbiq sahələri, dilin zənginliyi, imkanları, realizə formaları, Azərbaycan dilinin tarixi və s. haqqında məlumatlara yer verilmişdir. Dünya təhsil sistemində Azərbaycan dilinin istifadə dairəsinin genişlənməsi, qlobal təhsil islahatına uyğun olaraq, Azərbaycan təhsil sisteminin yenilənməsi və müasir təhsilə uyğunlaşması şərh olunur. Məqalədə qeyd olunur ki, ədəbi dilin müasir dövrümüzdə öyrənilməsinin təhsil proqramının inkişaf səviyyəsinin artmasında böyük rolu var.

Açar sözlər: Azərbaycan, dil, təhsil, tarix

Giriş

Beynəlxalq dilin spesifik standartlara riayət edən incə formasına ədəbi dil deyilir. Ədəbi dil idarələrdə, kinoteatrda, televizorda, bir çox elm müəssisələrində, nəşriyyatda, mətbuatda istifadə olunur. Bu dil cəmiyyətin mədəni tələbatı əsasında və müəyyən zərurətlər nəticəsində şifahi şəkildə formalaşır. Hər bir ədəbi dilə sahib həm şifahi, həm də yazılı formalara eləcə də müxtəlif üslub variantlarına rast gəlinir. Ədəbi dilin əsas xüsusiyyətlərindən biri hər kəsə aid olan aydınlığı və universallığıdır. Ədəbi dil mədəni-tarixi hadisədir. Dil cəmiyyətin mədəni tələbləri nəticəsində şifahi yolla yaranır. Azərbaycan ədəbi dilinin xalqın ümumi dili əsasında şifahi formada formalaşmağa başlaması qədim prosesdir. Ədəbi dilimizin yaranmağa başladığı dövrdən dilin mövcud ehtiyat və xüsusiyyətlərinə əsaslanaraq onların müəyyən hissəsini seçib qəbul etmişdir.

Əsas təhlil

Bu vaxt təkcə beynəlxalq dilin bir hissəsini deyil bütün quruluşunu; məsələn, lüğət tərkibini, qrammatik quruluşunu, səs sistemini nəzərə almış və seçmə əməliyyatları aparılmışdır.

1. Beynəlxalq dilin səs sistemindəki səslər eləcə də fonetik və leksik qanunauyğunluqlar əsas götürülür.

2. Beynəlxalq dilin lüğət fondu hamı üçün başa düşülən mədəni səviyyəli sözlər seçilib qəbul edilmişdir.

3. Qrammatik quruluşda isə fərqli variantlı sözlərdəki şəkilçilər digər qrammatik qanunlar üzərində seçmə əməliyyatları aparılmışdır. Bütün bunlarla əlaqəli olaraq ədəbi dilin təşəkkül tapmasında ümumxalq dilindəki dialektlər və şivələr xüsusi yer tutur. Buna görə də, bu və ya digər ədəbi dil Azərbaycan ədəbi dilinin müəyyən dialekti əsasında yaranıb inkişaf etməsi danılmaz faktdır. Amma ədəbi dil müxtəlif dövrlərdə dialekt çərçivəsindən kənara çıxır və ədəbi dilin başqa ünsiyyət vasitələrindən istifadə edir. Məhz buna görədir ki, Azərbaycan ədəbi dili belə bir tarixi prosesdə keçmiş və bu günkü dövrdə yüksək şəkildə inkişaf etmişdir. Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin bir sıra qanunauyğunluqları vardır ki, bunlar ədəbi normalara aid edilir. Ədəbi dilin normalarını aşağıdakı kimi sistemləşdirmək olar:

1. Ədəbi dilin fonetik normaları
2. Ədəbi dilin orfoepik normaları
3. Ədəbi dilin orfoqrafik normaları
4. Ədəbi dilin qrammatik normaları
5. Ədəbi dilin üslubi normaları
6. Ədəbi dilin semantik normaları
7. Ədəbi dilin leksik normaları.

Nümunə üçün leksik standartların tələblərini nəzərdən keçirsək deyə bilərik ki, ədəbi dilin leksik normalarına təhqiredici, vulqar, sözlərin işlədilməsi yol verilməzdir. Çağdaş leksika üçün dilimizdə çətin Ərəb və Fars mənşəli sözlər işlədilmir. Qeyd olunan normaların hər birinin

xüsusi əlamətləri, qaydalar toplusu var. Ədəbi dilin normaları daimi deyil. Bu dəyişikliklər təkmilləşdirmələr və zənginləşmələrin baş verməsi zaman keçdikcə dilin inkişafı ilə əlaqədar olur. Müasir dövrün tələblərinə cavab verə bilməyən bəzi normalar adi olaraq qəbul edilir. Yeni tələblər əsasında yaranan zəruri standartlar dilə daxil edilir. Hər bir yeni ədəbi norm elə yaradılır ki, xalqın prinsipləri ilə uzlaşsın. Bu prinsiplər də müvafiq normallaşdırılmamış məlumatlar tez köhnəlir. Ədəbi dilin orfoqrafik normaları standartlara uyğun olaraq dövlət tərəfindən təsdiq edilir. Digər normalara ictimaiyyət tərəfindən riayət edilməsi qanuna uyğundur. Ədəbi dil normalalarının formalaşmasında və möhkəmlənməsində digər inzibati-təşkilat orqanlarının, ali təhsil müəssisələrinin mühüm rolu vardır. Ədəbi dilin təmizliyini saxlamaq və müntəzəm olaraq inkişaf etməsi üçün mübarizə aparmaq lazımdır. Azərbaycan dili müasir bir dil olub Azərbaycan xalqının ədəbi dilidir və bu ədəbi dil ümumxalq dilindən yüksək səviyyədədir. Çağdaş ədəbi dil vahid milli dildən ibarət ümumi dildir. Müasir Azərbaycan ədəbi dili dövlət sənədlərində, elmi və bədii əsərlərdə əsrin yüksək düşüncələrinin təmsili kimi rəsmiləşir, məktəblərdə tədris olunur, ədəbi əsərlərdə təkmilləşir və inkişaf edir. Digər bir çox ölkələrdə ədəbi dil bu formada əmələ gəlmiş və təşəkkül tapmışdır.

XIX əsrdən etibarən bir çox Azərbaycan alimləri söz yaradıcılarının ən savadlı nümayəndələri Azərbaycan ədəbi dilinin inkişafında və təkamülündə böyük rolları olmuşdur. Bir müddətdən sonra müasir Azərbaycan dilinin geniş təşəkkülü üçün imkan yaranmışdır. Müasir Azərbaycan dilinin lüğət tərkibi get-gedə zənginləşmiş və qrammatikası yüksək inkişaf səviyyəsinə çatmışdır. Müasir dövrdə Azərbaycan bir çox ölkələr arasında mədəni respublikaya və Şərqdə doğan yeni bir günəşə çevrilmişdir. Ümumən müasir dövrdə tək ədəbi dilin inkişafı deyil, həmçinin, sənayenin inkişafında, elm müəssisələrinin çoxalmasında digər dövrlərdən fərqlənir. Müvafiq olaraq, müasir dövr ədəbi dilimiz digər dövrlərlə müqayisədə daha çox inkişaf dərəcəsinə çatdığını demək olar. Bu günkü, müasir Azərbaycan ədəbi dili, bir ölkənin, bir xalqın dilidir. Digər türk dövlətlərinin dilləri ilə Azərbaycan dilinin lüğət tərkibi və qrammatikasına malik olması qanunauyğunluğu türk dillərinin bir mənbədən gəldiyi və daha da tarixi hadisələr nəticəsində parçalanıb fərqli coğrafi mühitdə, fərqli əlaqə və müzakirələr nəticəsində təşəkkül taparaq müstəqil dillər kimi formalaşdığını göstərir. Türk dilləri içərisində ədəbi dilimiz əsaslı bir yer tutur. Azərbaycan ədəbi dilinin bir çox başqa dillərlə sistemli bir şəkildə əlaqəsi vardır. Bu əlaqəni digər xarici alınma sözlərin ədəbi dilin lüğət fonduna daxil olması və istifadəsi göstərir. Dialekt və şivələrin lüğət tərkibində xüsusi bir rolu vardır. Bu lüğətdə müasir ədəbi dilinin sözləri frazeoloji vahidlər çərçivəsində toplanmışdır. Deməli, lüğətin strukturu sadəcə sözlər toplusu deyil, daha çox leksik vahidlərin çətin və mürəkkəb bir sistemini təşkil edir. Müasir ədəbi dilinin leksikologiyasını iki hissəyə ayırmaq olar.

1) müasir leksikologiya

2) tarixi leksikologiya

Lüğət fondunun əsas söz qrupları müasir ədəbi dilimizin leksikologiyasının həmin dildə ölkənin tarixi ilə əlaqəli yaranmışdır. Tarixi leksikologiya lüğət fondunun yaranmasında, söz bazası və onun zənginləşmə yollarından bəhs edir. Müvafiq olaraq istənilən bir dilin lüğət fondunu onun hazırkı vəziyyətini, yaranma tarixini və təşəkkül yollarını nəzərə almadan düzgün qaydada müəyyənləşdirmədən araşdırmaq olmaz. Lüğət tərkibinin inkişaf tarixini, ədəbi dilin lüğət tərkibini, onun söz bazalarını və leksik kateqoriyaları, bunların əlaqə və dərəcələrini, bir sözlə dilin müasir leksikologiyasının vəziyyətini nəzərə almadan müzakirə etmək qeyri mümkündür. Leksikologiyanın əsas vəzifəsi dilin lüğət tərkibini ümumi bir şəkildə öyrənməkdən ibarətdir. Leksikologiyanın əsas məqsəd və vəzifəsindən bəhs edərkən, sözün əsas mahiyyətini, mənasını, qanunauyğunluqlarını dəqiqləşdirməkdən və söz qruplarının müəyyən etməkdən ibarət olduğunu bildirmək olar. Azərbaycan müasir ədəbi dili öz daxili qaydalarına, ədəbi normalarına riayət edir. Normativlik ədəbi dilin əsas şərtidir. Ədəbi dildən səmərəli istifadə etmək üçün adekvat qrammatik biliklər vacibdir. Dil normaları fikirlərin aydın və dəqiq ifadə olunmasına kömək edir, onların tərəfindən eyni formatda başa düşülməsi təmin edilir. Müasir Azərbaycan dilinin normaları dilin bütün sahələrinə şamil edilir; məsələn: fonetik, leksik, orfoepik, onomastik, semantik, frazeoloji, morfoloji, sintaktik, üslubi normalar.

Qeyd etdiyimiz normaların ayrı-ayrılıqda hər birinin özünə xas olan qaydalar toplusu vardır. Ədəbi dilin standartları sabit deyil. Bu standartlar dilin inkişafı ilə birlikdə zamanla yaxşılaşır və zənginləşir. Müasir dövrün tələblərinə cavab verə bilməyən normalar geridə qalır, yeni tələblərdən

əmələ gələn əsas normalar isə getdikcə daha çox üstünlük təşkil edir. Hər bir göstərilən norm xalqın mənafeyinə uyğun qurulur. Bu prinsip xaricində qalan normalar dildə yaşaya bilməz və sıradan çıxar. Ədəbi dilin bir çox normaları dövlət tərəfindən təsdiq olunur və cəmiyyət tərəfindən də normal qarşılır, onların qanuniliyinə özəl fikir verilir. Ədəbi dilin standartlarının yaradılmasında və möhkəmləndirilməsində digər qurum və təşkilatlarla yanaşı, məktəblərin də böyük rolu var. Eləcə də, ədəbi dilin inkişafı və təmizliyi üçün, ali təhsil müəssisələrində ədəbi normalarla düzgün işləmək və sabitliyini qorumaq üçün müntəzəm mübarizə aparmaq lazımdır. Ədəbi dilin iki formasını müşahidə edə bilərik.

1) şifahi ədəbi dil

2) yazılı ədəbi dil

Şifahi ədəbi dil eşitmə ərzində dərk olunan ədəbi dilə oxşayır. Dil formasından həm dialoq, həm də monoloq üçün istifadə oluna bilər. Monoloji şifahi dil nümunəsi kimi sual-cavab dialoqu, mühazirələr, təqdimatlar, radiotəqdimatlar və televiziya konkret mətnin oxunması və s. göstərmək olar. Şifahi ədəbi dil söhbətin mövzusunda və kontekstdən asılı olaraq forma və məzmunca dəyişir. Ədəbi dilimizin şifahi forması ilk növbədə radio, televiziya və ali məktəblər vasitəsilə inkişaf etdirilir. Şifahi ədəbi dilini iki kateqoriyaya bölmək olar.

A) şifahi yazılı dil

B) şifahi danışmaq dili

Şifahi yazılı dil. Eşitmə orqanı vasitəsilə dərk olunan müasir ədəbi dilə şifahi ədəbi dil deyilir. Ədəbi dilin şifahi formasına həm də dialoqi və monoloji kateqoriyalar daxildir. Mühazirələr, məruzələr, radio və televizorda göstərilən mətnin oxunması monoloji şifahi ədəbi dilə və ən əsası sual-cavablar isə dialoqi şifahi ədəbi dilə məxsusdur. Mövzu və məzmun baxımından asılı olaraq şifahi ədəbi dil fərqli-fərqli şəkillərdə olur.

a) şifahi kitab dili

b) şifahi danışmaq dili

Şifahi ədəbi dilə aid qanunauyğunluqlar təbii olaraq ilk dövrdə çox inkişaf etməmişdir. Bu dil sürətli inkişaf yoluna son zamanlarda qədəm qoymağa başlamışdır. Yazılı ədəbi dil. Yazılar vasitəsilə ifadə olunan ədəbi dilin bu formasına yazılı ədəbi dil deyilir. Monoloji xüsusiyyət daşıyan ədəbi dilin bu forması son dövrlərdə daha çox inkişaf etməyə başlamışdır. Yazı ədəbi dilinin təşəkkül tapmasında və inkişafında tək vasitə olmasa da, başlıca vasitələrdən biridir. İlk olaraq şifahi dil ilə inkişaf etməyə başlayan ədəbi dil daha sonra yazılı şəkildə zənginləşməyə və inkişaf etməyə başlamışdır. Bunun səbəbi yazılı dil üzərində işləmək çox vaxt tələb edirdi. XIII əsrdən formalaşmağa başlayan yazılı ədəbi dil həmin dövrdə Azərbaycan ədəbi dilinin müxtəlif formalarında: məsələn, abidələr, tarixi sənədlər, bədii dil kimi nümunələrin meydana çıxması aşkarlanır.

Dil zaman keçdikcə daha çox inkişaf edir və təkmilləşir. Hal-hazırda yazılı ədəbi dilin inkişaf etdirilməsində ən əsaslı rolu mətbuat oynayır. Ədəbi dilin şifahi və yazılı formaları xüsusi qanunauyğunluqlara və xüsusiyyətlərə malikdir.

Şifahi və yazılı ədəbi dil arasında bəzi fərqlər vardır ki, bunlar aşağıdakılardır:

1. Şifahi ədəbi dil həm danışılır, həm də eşidilir, amma yazılı ədəbi dil isə sadəcə yazılır və oxunur.
2. Şifahi ədəbi dilin leksikası hamıya aydın, daha çox işlək sözlərlə zəngindir. Amma yazılı ədəbi dildə terminlər, elmi xarakterli sözlər və siyasi sözlərlə zəngindir.
3. Şifahi ədəbi dildə yazılı cümlələr daha çox qısa və quruluşca sadə olur, amma yazılı dildə cümlələr uzun və mürəkkəb olur.
4. Şifahi ədəbi dildə danışmaq dilinin əlamətləri qorunaraq yarımçıq cümlələrdən, qısa replikalardan istifadə olunur. Amma yazılı ədəbi dildə cümlələrdə daha çox bağlayıcılara üstünlük verilir.
5. Şifahi ədəbi dildə bir çox vasitələrdən məsələn, pauza, intonasiya, vurğu və s. istifadə olunur. Lakin yazılı ədəbi dildə bunların əvəzinə işarələr işlədilir.
6. Şifahi ədəbi dildə fikri ifadə etmək üçün mimika və jestlərdən istifadə olunur. Aydın məsələdir ki, yazılı ədəbi dil bu əlavə vasitələrdən məhrumdur. Buna görə də yazılı ədəbi dildə ifadə olunan fikir bütün incəliklərinə qədər əks olunur.
7. Şifahi ədəbi dil müəyyən vasitə olmadan təsvir olunan fikrin gələcək nəsillərə olduğu kimi çatdırı bilmir. Lakin yazılı ədəbi dil hər hansı bir fikri və əsas məlumatı nəsildən-nəsilə keçməsində əsas

rol oynayır. Bir çox yazıçıların fikirləri bugünkü günümüzdə qədər yazılı ədəbi dilin sayəsində gəlib çatmışdır.

8. Şifahi ədəbi dil temp olaraq çox sürətlidir. Lakin yazılı ədəbi dil bu barədə olduqca zəifdir.

Müasir ədəbi dilin şifahi və yazılı katoqoriyaları arasında möhkəm əlaqə var. Şifahi ədəbi dil və yazılı ədəbi dil bir-biri ilə əlaqəli şəkildə inkişaf edir. Tarixi qədim dövrlərə söykənən Azərbaycan şifahi ədəbi dili özünün ilkin mərhələlərində ciddi inkişaf yolu keçmişdir. Yazılı ədəbi dili adından göründüyü kimi, yazı vasitəsilə ifadə olunan ədəbi dildir. Araşdırmalara görə, yazı ədəbi dili təkmilləşdirir və yazı ilə ifadə olunan dil yazılı ədəbiyyat adlanır. Ədəbi dilin formalaşmasında və inkişafında yazıdan istifadə təkə vacib deyil, həm də həlledicidir. Ədəbi dilin inkişafına ilk şifahi ünsiyyət vasitəsi ilə başlayan yazılı formadan istifadə böyük təsir göstərir. Yazılı dil üzərində işləmək çox səy tələb edir. Azərbaycan yazılı ədəbi dil XIII əsrdən başlayan tarixə mənsub olur. Bu dövrdə Azərbaycan yazılı ədəbi dilində müxtəlif şedevrlərin, tarixi sənədlərin, müxtəlif formalarda ədəbi nümunələrin meydana çıxmasının şahidi oluruq. Ədəbi dilə aid olmayan öyrənmə formaları danışq dili kimi tanınır. Danışq dilində qeyri-ədəbi dilə də istinad etmişdir. XX əsrdə danışq dilinin ictimai həyatda mühüm bir rolu oldu. Bu dil xalqımıza xidmət edir və ilk növbədə ədəbi dili bilməyən və ya məhdud biliyi olanlar şifahi ünsiyyət zamanı yüksək intellektə malik şəxslər bu dildən də istifadə edirlər.

Danışq dilini ədəbi dildən fərqləndirən bir sıra fərqli xüsusiyyətlər vardır.

- 1) Danışq dili həm xalqın mədəni tələblərinə cavab verir, həm də ədəbi dilin bütün mədəni tələblərini yerinə yetirməyə kömək edir.
- 2) Fərqli xüsusiyyətlərdən biri də danışq dilinin yazılı formasının mövcud olmamasıdır. Ədəbi dil yazı ənənələri ilə sıx bağlıdır.
- 3) Burada dilin arxaik samitləri qorunub saxlanılır.
- 4) Danışq dili ədəbi dillə müqayisədə nisbətən daha mühafizəkardır.

Azərbaycan dili əsrlər boyu türk mənşəli ortağ danışq dilindən ədəbi dilə çevrilməkdən ədəbi dilin yazılı qolu yaranana qədər mürəkkəb tarixi inkişaf yolu keçmişdir. Dilimiz son illərdə xeyli irəliləyiş əldə edərək yüksək səviyyəyə çataraq inkişaf etmiş dünya dilləri sırasına daxil ola bilmişdir. Dilin dəyəri cəmiyyətdə əsas amillərdən biri hesab olunur. Azərbaycan xalqının milli mədəni irsinin bünövrəsinin təşkil edən məhz Azərbaycan dilidir. Günümüzdə dünyada reallaşan qloballaşma prosesi sadəcə Azərbaycanın ekonomik sahələrində deyil, eyni zamanda mədəniyyət sahəsində mühüm transformasiyalar yaradır. Azərbaycan öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra milli şüurun inkişafı həmçinin demokratik cəmiyyət uğrunda mübarizə, vətəndaş cəmiyyətinin yaradılması müasir Azərbaycan dilinin bir çox sahələrini genişləndirilməsini tələb edirdi. Müstəqillik, milli şüurun inkişafı Azərbaycan ədəbi dilinin funksionallığını artırır. Əvvəlki illərdə müstəqillik dönməsinin görkəmli cəhətlərindən biri ana dilinin fəaliyyətinə dövlətin bir başa nəzarəti idi. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan dilinin qloballaşdığı şəraitdə onun laiqli istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı haqqında Sərəncam imzalayır. Azərbaycan dili təkə xalqımızın mədəni irsi deyil, həm də Dünya Azərbaycanlılarının birliyinin möhkəm bünövrəsi və xalqımızın müstəqilliyinin əsas rəmzidir. Ölkəmiz zaman-zaman müxtəlif imperiyaların tərkibində yaşamağa məcbur qalsa da bizim ölkə dilimiz bu çətin dövrlərdə milli ideologiyaların, milli şüurun, milli-mədəni dəyərlərin laiqincə yaşamasını və inkişafını təmin etmişdir. Bu günün qayğısına qalmaq müstəqil hər bir Azərbaycan vətəndaşının vəzifəsidir.

Nəticə

Hər bir dövlət dilinin atributlarından biri də dövlətin siyasi, iqtisadi və mədəni fəaliyyətinin cəmiyyətə çatdırılmasını və əməlli şəkildə təşkilini təmin etməkdir. Ünsiyyət sadəlik prinsipi ilə asanlaşdırılır. Vəzifəsindən, təşkilatından və təcrübəsindən asılı olmayaraq, şifahi və yazılı bütün rəsmi sənədlər rəsmi dildə aparılmalıdır. Dilin daşıyıcısı olanların özləri bu işdə dövlətə kömək etməlidirlər. Kommunikativ fəaliyyətlərində mövzuya böyük həssaslıqla yanaşmalı, ana dilinin saflığını qoruyub saxlamağı, onun inkişafına tövhə verilməlidir. Ulu Öndər Heydər Əliyev ana dilimizin qorunub saxlanması ilə bağlı söylədiyi aforizmlərdən birini yada salmaq yerinə düşər: “İnkişaf etmiş, zəngin dil mədəniyyətinə malik xalq əyilməzdir, ölməzdir, böyük gələcəyə malikdir. Buna görə də xalqımıza ulu babalardan miras qalmış bu ən qiymətli sərvəti hər bir Azərbaycan övladı göz bəbəyi kimi qorumalı, daim qayğı ilə əhatə etməlidir”. Müstəqillik illərində Azərbaycan dilinin

zənginləşməsi üçün inkişaf mühüm əhəmiyyət kəsb edir. İstənilən sahədə baş verən dəyişikliklərin müzakirəsinə gəlincə, terminologiya həmişə ön plandadır.

ƏDƏBİYYAT

1. “Xalq” qəzeti, 5 noyabr, 1977.
2. “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunu
3. “Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası
4. Cəfərov N. Azərbaycan dili müstəqil dövlətin dilidir.// Dirçəliş, №55.
5. İsmayılova M. Azərbaycan dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi. Metodik vəsait. Bakı,
6. Yusifov M. Dövlətçilik və dil. Bakı, 2004

*Naxçıvan Dövlət Universiteti
Dilşünaslıq (Fars dili)
E-mail: abbasbeyliu@gmail.com
+994 070 375 1578
Orcid id: 0009-0005-7815-0361

Ulker Abbasbayli

The article contains information about the status of the Azerbaijani language as a state language, fields of application, the richness of the language, opportunities, forms of realization, and the history of the Azerbaijani language. The expansion of the scope of use of the Azerbaijani language in the world education system, the renewal of the Azerbaijani education system and its adaptation to modern education in accordance with the global education reform are explained. The article mentions that the study of the literary language in our modern era has a great role in increasing the level of development of the educational program.

Keywords: *Azerbaijan, language, education, history*

Ulker Abbasbayli

ФОРМИРОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ЯЗЫКА

В статье рассмотрен статус азербайджанского языка как государственного, сферы применения, богатство языка, возможности, формы реализации, история азербайджанского языка и т.д. информация о Объясняется расширение сферы использования азербайджанского языка в мировой системе образования, обновление азербайджанской системы образования и ее адаптация к современному образованию в соответствии с глобальной реформой образования. В статье упоминается, что изучение литературного языка в нашу современную эпоху играет большую роль в повышении уровня освоения образовательной программы.

Filologiya elmləri doktoru Akif İmanlı tərəfindən təqdim edilmişdir

İlk daxilolma tarixi: 28.05.2024
Son daxilolma tarixi: 19.06.2024